

ONDERZOEK:
Temse, Kapelanielaan 14

Voorliggend document is een:

Melding vooronderzoek	
Verslag van resultaten	
Programma van Maatregelen	+
©Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.	

INHOUDSOPGAVE

1	Situering binnen het archeologietraject	3
2	Inhoud en opbouw van het document	4
3	Bijlagen.....	4
4	Administratieve fiche/Privacyfiche	5
4.1	Situering van het onderzoek	5
4.2	Projectcodes	7
4.3	Betrokken actoren	7
4.4	Bewaring van de data.....	8
5	Huidige synthese en waardering	10
5.1	Synthese	10
5.1.1	(On)volledigheid van de dataset	10
5.1.2	Huidige dataset	10
5.1.3	Waardering van de archeologische site	11
5.1.4	Impact van de geplande werken	12
5.2	Vervolgtraject.....	13
5.2.1	Antwoord op de onderzoeksvragen	13
5.2.2	Afweging van de te nemen maatregelen	14
5.2.3	Bepaling van de te nemen maatregelen	14
5.2.4	Randvoorwaarden	14
6	Bibliografie	16
7	Lijst van figuren	18

1 Situering binnen het archeologietraject

HUIDIG ONDERZOEK	een archeologienota, bestaande uit een bureaustudie
ADVIES	Geen verder onderzoek

Het huidige onderzoek situeert zich binnen het archeologisch traject als volgt:

Regulier traject	Archeologienota	Bureauonderzoek		<<
		[REDACTED]		
		[REDACTED]		
		[REDACTED]		
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]		
		[REDACTED]		
		[REDACTED]		
		[REDACTED]		
	[REDACTED]	[REDACTED]		

2 Inhoud en opbouw van het document

Het voorliggende document bevat volgende onderdelen:

	Administratieve fiche	+
	Beschrijving van het onderzoeksgebied	
	Onderzoeksopdracht: bureaustudie	
	Onderzoeksopdracht: landschappelijke boringen	
	Onderzoeksopdracht: prospectie met ingreep in de bodem	
	Assessment van landschappelijke data	
	Assessment van aardkundige data	
	Assessment van historische data	
	Assessment van archeologische data	
	Synthese en waardering	+
	Omschrijving van de maatregelen	

3 Bijlagen

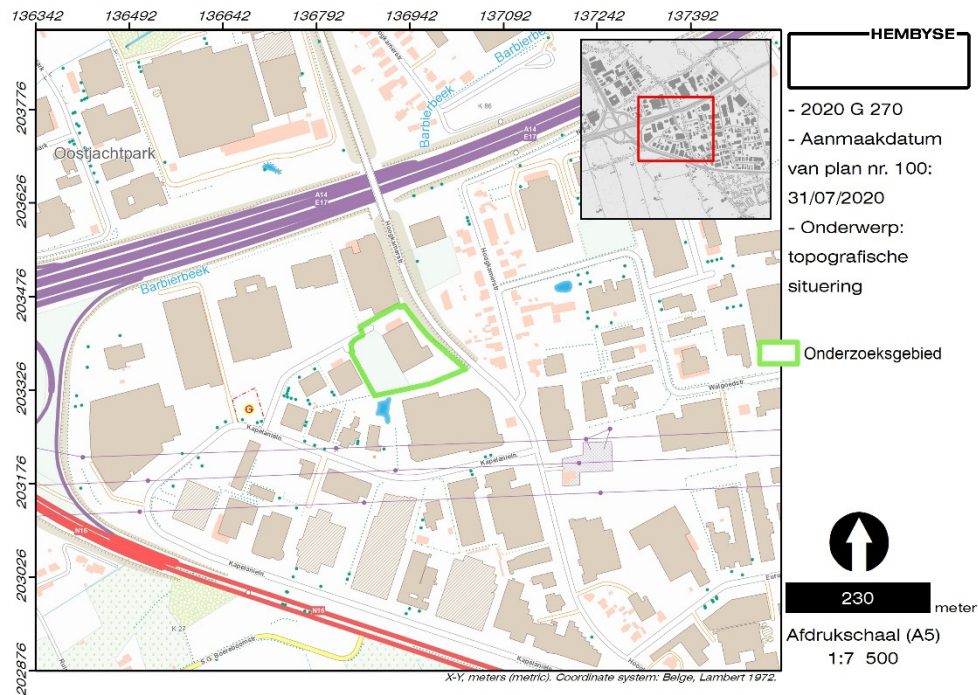
Het voorliggende document is voorzien van volgende bijlagen:

	Inventaris (plannen)
	Kaarten op A4, A3 of A2 (topografisch kaart, kadasterkaart, ...)
	Boorstaten van de controleboringen
	Boorrapporten extern (DOV, ...)
	Geplande toestand van het onderzoeksgebied: plannen, sneden, ruimtelijke visie, ...
	Foto's van het plaatsbezoek

4 Administratieve fiche/Privacyfiche

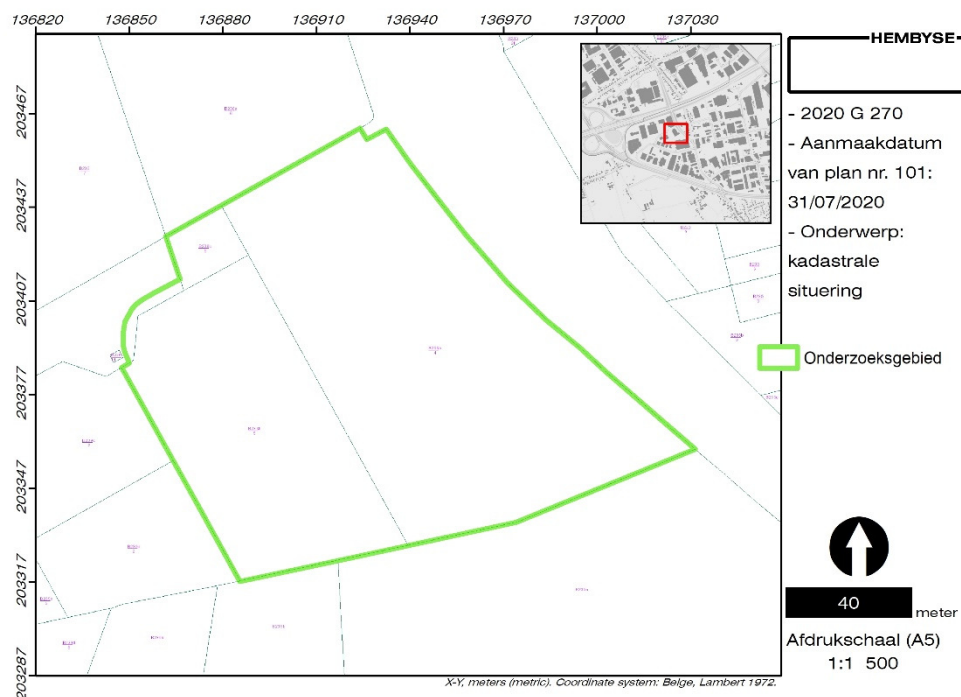
4.1 Situering van het onderzoek

Gewest	Vlaams Gewest	
Gemeente	Temse	
Deelgemeente		
Straat en straatnummer	Kapelanielaan 14	
Kadastrale situering	Afdeling	1
	Sectie	B
	Percelen	236/4B; 236/5B; 236/6B
Lambert 72-coördinaten	NO	X: 136932,09m x Y: 203462,303m
	ZW	X: 136885,27m x Y: 203317,821m
Oppervlakte	15250,924 m ²	1,25 ha
Oppervlakte bodemingreep	9415,374 m ²	0,94 ha
	61,73%	
Datum van toekenning van de opdracht	11 juni 2020	
Wettelijk kader	Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.	
	Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014.	
Opgemaakt volgens CGP	Versie 4.0	
Duur van het onderzoek	7 werkdagen	
Kostprijs van het onderzoek (privacyfiche)		



Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de topografische kaart.

6



Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kadasterkaart.

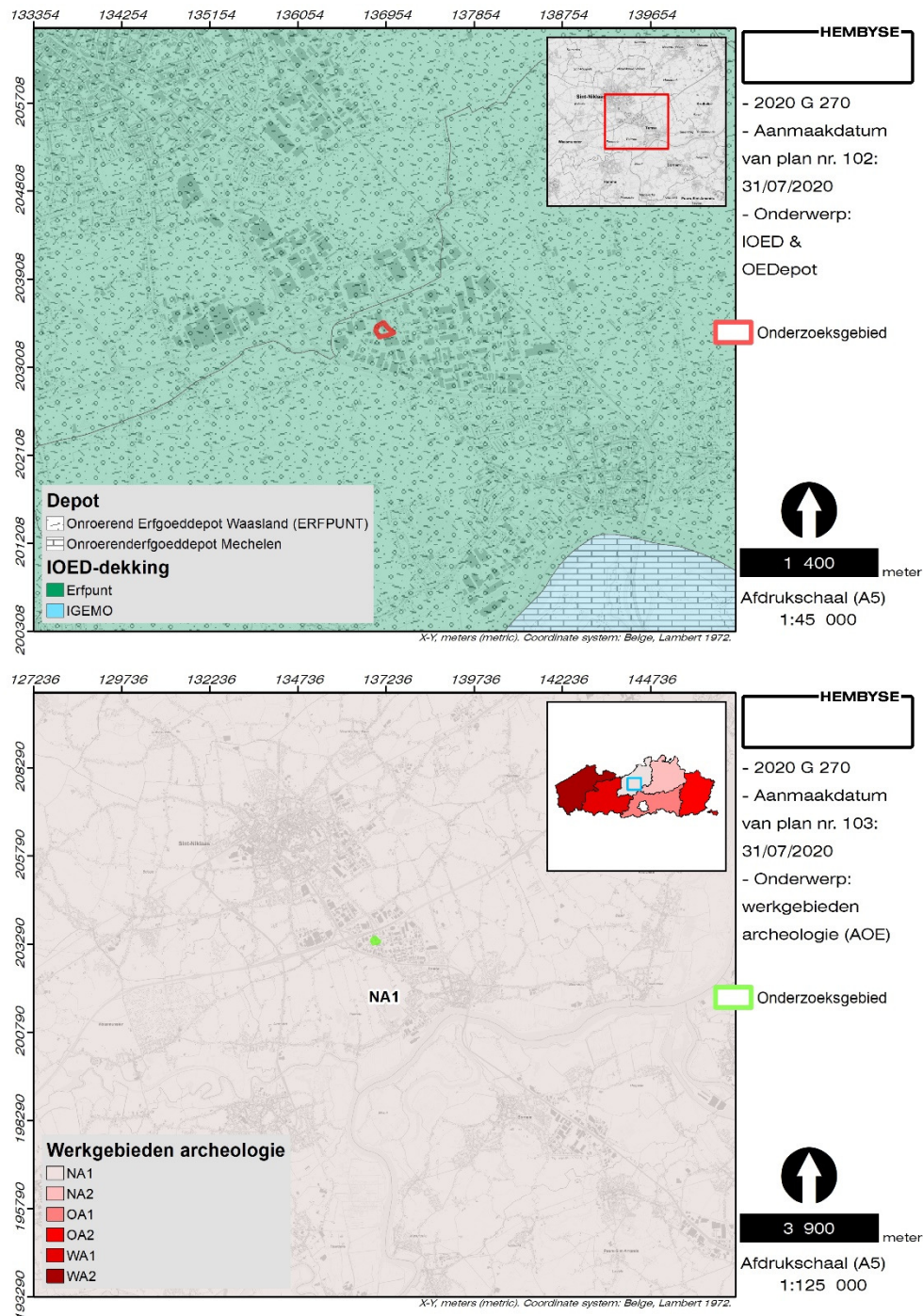
4.2 Projectcodes

Bureaustudie	2020 G 270
Landschappelijke boringen	n.v.t.
Verkennde boringen	n.v.t.
Waarderende boringen	n.v.t.
Prospectie met Ingrep in de bodem	n.v.t.
Opgraving	n.v.t.
Interne projectsignle Hembyse bvba	TEM-KAP

4.3 Betrokken actoren

Erkend archeoloog (rechtspersoon)	Hembyse bvba (OE/ER/Archeoloog/2017/00193)	
Erkend archeoloog (natuurlijk persoon)	Bart De Smaele (OE/ERK/Archeoloog/2015/00070)	
	Hadewijch Pieters (OE/ERK/Archeoloog/2017/00168)	
Geraadpleegde (regio)specialisten	Niet van toepassing	
Initiatiefnemers (privacyfiche)		
	Privaatrechtelijk	Publiekrechtelijk
Omgevingsvergunning:	Stedenbouwkundige handelingen	Verkaveling — van gronden

Plaats en jaar van uitgave	Gent, 2020
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Onderzoeksrapport Hembyse	127
Archeologie, volgnummer:	
Bibliografische referenties	De Smaele B. & Pieters H., 2020. <i>Archeologienota naar aanleiding van de uitbreiding van een bedrijfsgebouw aan de Kapelanielaan 14 te Temse,</i> Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 127, Gent.
Bewaring van archief en ruwe data	Hembyse bvba Kastanjestraat 26, 9000 Gent
Zakelijkrechthouders van het archeologisch ensemble (privacyfiche)	██ ██ ██
Bewaring archeologisch ensemble	Hembyse BV (tijdelijk depot)
Gebruiker van het archeologisch ensemble	Hembyse BV
Bevoegde Onroerendergoedgemeente/IOED	IOED ERFPUNT
Bevoegd Onroerend Erfgoeddepot (definitieve bewaarplaats van het archeologisch ensemble)	Onroerend Erfgoeddepot Waasland ERFPUNT



Figuur 3. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de erkende Onroerenderfgoeddepots en de IOED's. Onder: situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de "Werkgebieden Archeologie" van het Agentschap Onroerend Erfgoed.

5 Huidige synthese en waardering

5.1 Synthese

5.1.1 (On)volledigheid van de dataset

Het onderzoek kadert in de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen (het bouwen van een nieuw bedrijfsgebouw en de omgevingsaanleg, inclusief een bufferbekken).

Het uitgevoerde vooronderzoek dat in het Verslag van Resultaten is verwerkt, is een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem in de vorm van een **bureaustudie (inclusief plaatsbezoek en controleboringen)**

Het bureauonderzoek kon volledig worden uitgevoerd:

- het plangebied kon worden afgebakend, zowel landschappelijk als kadastraal
- reeds verstoorde zones zijn in kaart gebracht
- de gekende ecologische en aardkundige data zijn geïnventariseerd
- de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren van het onderzoeksgebied zijn geïnventariseerd
- het betreft een archeologienota in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen waarbij deze omgevingsvergunningsaanvraag betrekking heeft op de eerste fase

10

Het vooronderzoek heeft, in zijn huidige vorm, de mogelijkheid geboden een archeologisch overzicht van het onderzoeksgebied te schetsen en om op basis van de gegenereerde dataset gepaste maatregelen –enkel indien er aanwijzingen zijn voor bewaarde archeologische sites– voor het verdere verloop van het archeologische traject uit te tekenen.

5.1.2 Huidige dataset

Op basis van het assessment van de landschappelijke, aardkundige, historische en archeologische data voor het onderzoeksgebied kan worden gesteld dat een dataset is gegenereerd, die toelaat om het archeologisch kennispotentieel ervan te bepalen. Deze data zijn objectief: mits het toepassen van eenzelfde onderzoeksmethode met dezelfde parameters moet een onderzoeker tot eenzelfde dataset en besluit komen. Men kan zich uiteindelijk afvragen of er middels het raadplegen van de historische data, de historische kaarten, de luchtfoto's en de gekende archeologische gegevens voldoende elementen zijn om de historische en archeologische realiteit van het huidige onderzoeksgebied te bepalen.

Op basis van deze gegevens, kan men besluiten dat het gebied ooit een akkerland is geweest, dat is opgenomen in een industriezone ten noordwesten van de kern van Temse, en doorsneden door de autosnelweg E17. Daarbij werden grote delen van deze KMO-zone ontdaan van de teelaarde, genivelleerd en vervolgens volgebouwd met bedrijfsgebouwen. Het oostelijke deel van het onderzoeksgebied is bebouwd en zal in een tweede fase ontwikkeld worden. De rest van het onderzoeksgebied bestaat voornamelijk uit grasland, met enkele kleinere verharde zones die in gebruik zijn als parking en buitenopslagplaats. De controleboringen tonen echter een verstoorde bodemopbouw binnen het volledige onderzoeksgebied.

Bijgevolg kunnen de onderzoeksvragen in deze fase van het onderzoek worden beantwoord. **Aangezien er heden kan worden geantwoord op de vraag of er archeologische sporen en structuren en archeologische sites binnen het onderzoeksgebied aan/of afwezig zijn, kan de huidige dataset als volledig worden beschouwd.**

5.1.3 Waardering van de archeologische site

Op basis van de gegevens uit het verslag van resultaten van het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek kan worden gesteld dat naar aanleiding van de geplande nieuwbouw van een bedrijfsgebouw en de daarbij horende omgevingsaanleg, inclusief infiltratiebekken, aan de Kapelanielaan 14 te Temse een behoud van eventueel aanwezige archeologische sporen en structuren in situ niet mogelijk is. De aan- of afwezigheid hiervan diende te worden onderzocht middels een bureaustudie en -indien noodzakelijk- een eventueel vooronderzoek zonder of met ingreep in de bodem. Het grootste deel van het in deze eerste fase te ontwikkelen deel van het onderzoeksgebied is in gebruik als grasland, waardoor de uitvoering van eventueel noodzakelijk vooronderzoek in een regulier traject zou kunnen gebeuren.

Landschappelijk gezien bevindt het onderzoeksgebied zich op de top van de Wase cuesta, een zandrug die zich uitstrekt van Waasmunster tot Rupelmonde. Ter hoogte van Temse worden de hogere delen afgewaterd door de Pachtgoed- en de Barbierbeek, en de lagere delen, in het zuiden, door de Vrouwenhofbeek die afwatert naar de Zeeschelde. Dit uit zich in het feit dat het onderzoeksgebied zich op een vrij egaal deel van het landschap bevindt met een droge bodem, dat nauwelijks onderhevig is aan erosie, noch aan overstromingen.

De gekarteerde bodemopbouw binnen het onderzoeksgebied duidt op een aardkundige situatie waarbij de bodem is opgebouwd uit ondiepe quartaire eolische sedimenten uit de laatste ijstijd die niet meer werden afgedekt tijdens het Holoceen. Het onderzoeksgebied zelf wordt gekarteerd als een vrij droge zandleembodem met een sterk gevlekte textuur B-horizont, die volledig is omgezet naar industriegrond en heden in gebruik is als grasland en gedeeltelijk bebouwd en verhard (parking en buitenopslagplaats) is. Uit de controleboringen blijkt dat de aanleg van de autosnelweg E17 en de daarbij horende inplanting van een

industriezone in de jaren 1960-1970 aan weerszijden van deze autosnelweg een volledige verstoring van de bodem heeft veroorzaakt, met een antropogeen pakket tot circa 80 centimeter onder het maaiveld.

Op basis van het historisch kaartenmateriaal kan eveneens worden gesteld dat het onderzoeksgebied gedurende lange tijd in gebruik was als landbouwgrond, maar sinds de jaren 1960-1970 onderhevig is geweest aan heel wat antropogene ingrepen, die ten dele te volgen zijn doorheen de tijd. Sinds het begin van de 21^e eeuw is er sprake van een bedrijfsgebouw in het oostelijke deel van het onderzoeksgebied, een kleine parkingzone ten noordwesten hiervan en een buitenopslagplaats ten noorden van het gebouw. Tussen 2012 en 2016 vinden verschillende grondroerende werkzaamheden plaats die een (verdere) nefaste impact hebben op het eventueel aanwezige bodemarchief.

Op basis van de gekende archeologische data kan gesteld worden dat er relatief veel archeologische data voor de ruime omgeving beschikbaar zijn en dat het dus mogelijk is om een algemene archeologische verwachting voor het gebied op te maken. Hierbij is voornamelijk sprake van archeologische sporen uit het Meso- en het Neolithicum, en uit de Romeinse periode. Sporadisch kwamen ook enkele sporen uit de Bronstijd aan het licht. Hierbij dient echter opgemerkt te worden dat deze archeologische data voornamelijk te situeren zijn *buiten* de industriezone waarbinnen het huidige onderzoeksgebied gelegen is. Recenter archeologisch onderzoek dat werd uitgevoerd *binnen* de industriezone toonde aanzienlijke verstoringen van het bodemarchief, waarbij er geen relevante archeologische sporen en structuren werden aangetroffen.

Op basis van de bestaande dataset kan dus gesteld worden dat de kans op de aanwezigheid van goed bewaarde archeologische sporen en structuren laag tot nihil is en dat het onderzoeksgebied geen substantieel potentieel op archeologische kennisvermeerdering bevat.

5.1.4 Impact van de geplande werken

Op basis van de inzichten, verworven in de geplande werken binnen het projectgebied, kan worden gesteld dat de geplande werken bestaan uit

- Het bouwen van een nieuw bedrijfsgebouw
- De aanleg van een infiltratiebekken
- Omgevingsaanleg: parking- en groenzones

Er wordt uitgegaan van een reeds integraal verstoorde bodem binnen nagenoeg het volledige onderzoeksgebied. Daarbinnen is de kans op het aantreffen van archeologische sporen zeer laag.

Op basis hiervan kan worden besloten dat geen verdere maatregelen voor het opsporen en het waarderen van eventueel aanwezige archeologische sporen en structuren genomen dienen te worden, i.e. vrijgave van het terrein.

5.2 Vervolgtraject

5.2.1 Antwoord op de onderzoeksvragen

Voorafgaand aan het onderzoek is een aantal onderzoeksvragen gesteld, die onderliggend kader vormen voor de opzet van het onderzoek.

Bureauonderzoek:

- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande landschappelijke en geologische bronnen aangaande de bewaringstoestand van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed?*

De bestaande landschappelijke en geologische bronnen geven geen duidelijke aanwijzingen over de aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed. Er is sprake van eolische sedimenten die nauwelijks onderhevig zijn geweest aan erosie, met een bebouwde zone in het oosten van het onderzoeksgebied. De controleboringen tonen echter aan dat het grootste deel van het onderzoeksgebied verstoord is. Dit wijst op de afwezigheid van archeologische sporen en structuren.

- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande historische en archeologische bronnen over het aanwezige archeologisch erfgoed?*

Op basis van deze bronnen is gekend dat er sprake is van losse vondsten lithisch materiaal en in mindere mate enkele steentijdartefactensites die dateren uit voornamelijk het Mesolithicum. Tevens zijn ook heel wat sporen en structuren aangetroffen uit de Romeinse periode, en in veel mindere mate uit de Bronstijd. Deze bevinden zich echter veelal in de gebieden ten westen en ten oosten van de industriezone, waarbinnen het onderzoeksgebied aan de Kapelanielaan zich bevindt. Recenter archeologisch onderzoek binnen deze industriezone wijzen eerder op een afwezigheid van archeologische sporen en structuren, omwille van diepgaande verstoringen. De bestaande historische en archeologische gegevens duiden bijgevolg op een lage kans op de aanwezigheid van archeologische sporen en structuren binnen deze industriezone.

- *Wat is de impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed?*

De geplande werkzaamheden behelzen het bouwen van een nieuw bedrijfsgebouw met verhardingen en een infiltratiebekken op 61,73% van het gebied. Binnen deze zones is de verstoring van de bodem totaal, maar deze bevinden zich in reeds verstoorde bodems !

- *Is verder (uitgesteld) vooronderzoek of onderzoek noodzakelijk? Zo ja, welke is de te volgen strategie?*

Verder onderzoek is niet noodzakelijk. Er is op basis van de aangetroffen verstoringen immers een zeer lage verwachting voor het aantreffen van archeologisch waardevolle sporen en structuren, die bovendien niet in ruimere context geïnterpreteerd zouden kunnen worden.

5.2.2 Afweging van de te nemen maatregelen

Het volledige archeologietraject wordt bepaald als een traject van verschillende onderzoeksmethodes, waarbij dient te worden afgewogen of deze individuele onderzoeksmethodes mogelijk, nuttig, schadelijk en/of noodzakelijk zijn. In deze fase van het onderzoekstraject werd een bureauonderzoek (inclusief plaatsbezoek en controleboringen) uitgevoerd en de onderstaande tabel geeft weer welke onderzoeksmethodes in het volledige archeologietraject MOGELIJK, NUTTIG, SCHADELIJK en NOODZAKELIJK zijn.

<i>Soort onderzoek</i>	<i>Mogelijk</i>	<i>Nuttig</i>	<i>Schadelijk</i>	<i>Noodzakelijk</i>	<i>Evaluatie</i>
Bureauonderzoek	JA	JA	NEE	JA	Is reeds uitgevoerd.
Archiefonderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Biedt geen aanvullende informatie met betrekking tot oudere sporen.
Geofysisch onderzoek	NEE	NEE	NEE	NEE	Zonder concrete onderzoeksvragen is dit niet zinvol.
Veldkartering	NEE	NEE	NEE	NEE	De bodembedekking laat dit niet toe.
Landschappelijke boringen	JA	NEE	NEE	NEE	De beschikbare aardkundige data wijzen geenszins op de bewaring van paleo-horizonten.
Verkennde en waarnemende archeologische boringen	JA	NEE	NEE	NEE	
Proefsleuven	NEE	NEE	NEE	NEE	De kans op het aantreffen van grondsporen is gering tot onbestaand.
Andere	NEE	NEE	NEE	NEE	Nvt.

Op basis van deze evaluatie van het reeds gevolgde archeologietraject, kan worden gesteld dat er geen verdere maatregelen dienen te worden genomen (zie §Randvoorwaarden).

5.2.3 Bepaling van de te nemen maatregelen

Niet van toepassing, er dienen geen maatregelen te worden genomen.

In deze optiek is het uittekenen van het vervolgtraject niet noodzakelijk en het omschrijven van gedetailleerde maatregelen is niet noodzakelijk.

5.2.4 Randvoorwaarden

Op basis van de beschikbare data kan worden gesteld dat de kans op het aantreffen van archeologische resten die een potentieel op kenniswinst herbergen, zeer laag is. Er wordt geen verder onderzoek geadviseerd en het opnemen van randvoorwaarden bij de omgevingsvergunning is niet noodzakelijk.

Na het bekomen van de omgevingsvergunning voor de geplande bouwwerken is de melding van archeologische toevalsvondsten wettelijk verplicht (artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013).

6 Bibliografie

Naslagwerken

Adams R. & Vermeire S. in samenwerking met Prof. Dr. De Moor G., 2002, *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart, kaartblad 15 Antwerpen*, Vlaamse Overheid, dienst Natuurlijke Rijkdommen, Brussel.

Antrop M., 2002. *Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest, Versie 6.1*, opgemaakt door de Vakgroep Geografie van de UGent.

Borremans M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Academia Press, Gent.

Code Van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0.

Coenaerts J., 2017a. *Archeologische evaluatie van het bodemarchief in Sint-Niklaas (Oost-Vlaanderen) Decebra – Eigenlostraat 21. Verslag van resultaten*, ABO Archeologische Rapporten 357, Gent.

Coenaerts J., 2017b. *Archeologische evaluatie van het bodemarchief in Sint-Niklaas (Oost-Vlaanderen) Decebra – Eigenlostraat 21. Nota fase 1: Verslag van resultaten*, ABO Archeologische Rapporten 481, Gent.

Coenaerts J. & Jansen I., 2019. *Proefsleuvenonderzoek aan de Hoogkamerstraat 2 te Sint-Niklaas. Fase 2. Nota*, ABO Archeologische Rapporten 900, Gent.

Holstein C., 2019. *Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Pachtgoedstraat 5 te Sint-Niklaas (Oost-Vlaanderen), Verslag van resultaten*, ABO Archeologische Rapporten 866, Aartselaar.

Muësen L., s.d. *De Zaat, nieuwe site doet Boelwerf vergeten!?*, s.l.

Pype P., 2016. *Archeologische evaluatie van het bodemarchief te Temse, Laagstraat 40. Archeologienota*, ABO Archeologische Rapporten 262, Aartselaar.

Thoen H. e.a., 1989. *Temse en de Schelde: van ijstijd tot Romeinen*, Brussel.

Vandeputte O., 1995. *Gids voor Vlaanderen. Toeristische en culturele gids van de Vlaamse gemeenten*, Uitgeverij Lannoo, Tielt.

Vanneste T. & De Puydt M., 2019. *Archeologienota Sint-Niklaas – Hoogkamerstraat. Bureauonderzoek*, Rapporten van Erfpunt – Cel onderzoek 111, Sint-Niklaas.

Van Ranst E. & Sys C.. 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Universiteit Gent, Gent.

Van Zijverden W. & De Moor J., 2014. *Het groot profielenboek; Fysische geografie voor archeologen*, Leiden.

Online bronnen:

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/>

<https://cai.onroerenderfgoed.be/>

<http://uurl.kbr.be>

<https://www.cartesius.be/>

http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

<https://geoplannen.omgeving.vlaanderen.be/roviewer/?t=7&m=1&category=2>

www.geologievannederland.nl

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Temse>

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Waasland>

<http://erfgoedinzicht.be/collecties/detail/0d6c4d1a-c307-5245-8b97-3dfe6fa7ef8d>

<http://www.temse.be/index.php/over-temse/historiek>

7 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de topografische kaart.	6
Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kadasterkaart.	6
Figuur 3. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de erkende Onroerenderfgoeddepots en de IOED's. Onder: situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de "Werkgebieden Archeologie" van het Agentschap Onroerend Erfgoed.	9

Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bv.

Maatschappelijke zetel: Kastanjestraat 26, 9000 Gent

BTW: BE 0677.720.687

IBAN: BE25890214307282

BIC: VDSP BE 91

Tel. 0032 472 89 97 66

E-mail: info@hembyse.net

Web: www.hembyse.net

